แผนพัฒนาการเกษตรตำบลสันป่าตอง
พ.ศ. ๒๕๖๖ - พ.ศ. ๒๕๗๐
ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามนี้ จัดทำขึ้นตามแผนพัฒนาการเกษตรฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘ ประจำปี ๒๕๖๖– ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖– ๒๕๗๐) จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้ขึ้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลสันป่าตองอาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามแผนพัฒนาการเกษตร ๒๕๖๘ ประจำปี (๒๕๖๗-๒๕๗๐) ฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณ ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลสันป่าตองดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นางสาวอริสา แสบงบาล
สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก
กรกฎาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

หน้า

คำนำ ก

สารบัญ ข

สารบัญตาราง ง

สารบัญภาพ จ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง ๑

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ๑

๑.๒ อาณาเขตติดต่อ ๑

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง ๒

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic) ๓

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ๓

๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน ๓

๓. สภาพภูมิอากาศ ๕

๓.๑ ภูมิอากาศ ๕

๓.๒ ฤดูกาล ๕

๓.๓ ปริมาณน้ำฝน ๖

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ๖

๔. เส้นทางคมนาคม ๖

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล ๖

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ ๗

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน ๗

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ๗

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ (โครงการชลประทาน) ๗

๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม ๘

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ๘

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ๑๐

๖.๓ จำนวนครัวเรือน ๑๐

๖.๔ การศึกษา ๑๑

๖.๕ การสาธารณสุข ๑๑

๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม ๑๑

๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used) ๑๔

๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๑๕

๙. องค์กร/สถาบันต่าง ๆ ๑๖

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ ๑๘

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๑๘

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร ๒๓

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI ๒๖

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ ๒๖

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข ๓๐

๒.๑ การวิเคราะห์จุดแข็ง – จุดอ่อน – โอกาส – อุปสรรค ๓๐

๓. การจัดทำ TOWS Matrix ๓๕

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๓๕

๓.๑ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix ๓๖

บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง) ๓๗

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร ๓๘

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร ๔๐

๒. สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร ๔๑

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครอง จำแนกรายหมู่บ้าน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒
ตารางที่ ๒ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๗ ๖
ตารางที่ ๓ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๙
ตารางที่ ๔ ข้อมูลด้านปศุสัตว์ ๙
ตารางที่ ๕ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม ๑๐
ตารางที่ ๖ ตารางแสดงจำนวนประชากรในตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๑๐
ตารางที่ ๗ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๑๔
ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก ๑๕
ตารางที่ ๙ รายชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและกลุ่มส่งเสริมอาชีพตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก ๑๖
ตารางที่ ๑๐ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน ๑๖
ตารางที่ ๑๑ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์ ๑๗
ตารางที่ ๑๒ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๑๗
ตารางที่ ๑๓ ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๑๗
ตารางที่ ๑๔ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก ๑๘
ตารางที่ ๑๕ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก ๒๐
ตารางที่ ๑๖ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก ๒๐
ตารางที่ ๑๗ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๑
ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๒
ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตรอำเภอนาเชือก ๒๒
ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๒
ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๓
ตารางที่ ๒๒ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๓
ตารางที่ ๒๓ แสดงทรัพยากรดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๓
ตารางที่ ๒๔ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวนาปี ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม ๒๘
ตารางที่ ๒๕ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๘
ตารางที่ ๒๖ จุดรับซื้อ/แปรรูปผลผลิตข้าวในอำเภอนาเชือก ๒๙
ตารางที่ ๒๗ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิต อำเภอนาเชือก. จังหวัดมหาสารคาม ๒๙
ตารางที่ ๒๘ ปัญหาการผลิตข้าว ๓๐
ตารางที่ ๒๙ ปัญหาการผลิตอ้อยโรงงาน ๓๑
ตารางที่ ๓๐ ปัญหาการผลิตมันสำปะหลัง ๓๒
ตารางที่ ๓๑ ปัญหาการปลูกหม่อน ๓๒
ตารางที่ ๓๒ ปัญหาการเลี้ยงไหม ๓๓
ตารางที่ ๓๓ ปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อ-กระบือ ๓๔
ตารางที่ ๓๔ หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis ๓๕
ตารางที่ ๓๕ สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล ๔๑

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม ๑
ภาพที่ ๒ ที่ตั้งอำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม ๒
ภาพที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอนาเชือก ๓
ภาพที่ ๔ แสดงกลุ่มชุดดินของตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๕
ภาพที่ ๕ คุณภาพอากาศย้อนหลัง ๗ วัน ๕
ภาพที่ ๖ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๗
ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๗
ภาพที่ ๘ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน ๘
ภาพที่ ๙ แผนภูมิแสดงหนี้สินในภาคการเกษตร ๙
ภาพที่ ๑๐ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๑๘
ภาพที่ ๑๑ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๐
ภาพที่ ๑๒ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม ๒๑
ภาพที่ ๑๓ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๑
ภาพที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินตำบลสันป่าตอง ๒๔
ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่แสดงทรัพยากรดินตำบลสันป่าตอง ๒๔
ภาพที่ ๑๖ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๕
ภาพที่ ๑๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๕
ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งน้ำผิวดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ๒๖
ภาพที่ ๑๙ แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกข้าวนาปี ๒๖
ภาพที่ ๒๐ แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลังโรงงาน ๒๗
ภาพที่ ๒๑ แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน ๒๗
ภาพที่ ๒๒ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว ๒๙

บทที่ ๑
ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอนาเชือก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาเชือก ประมาณ ๑๑ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ ๗๕ กิโลเมตร

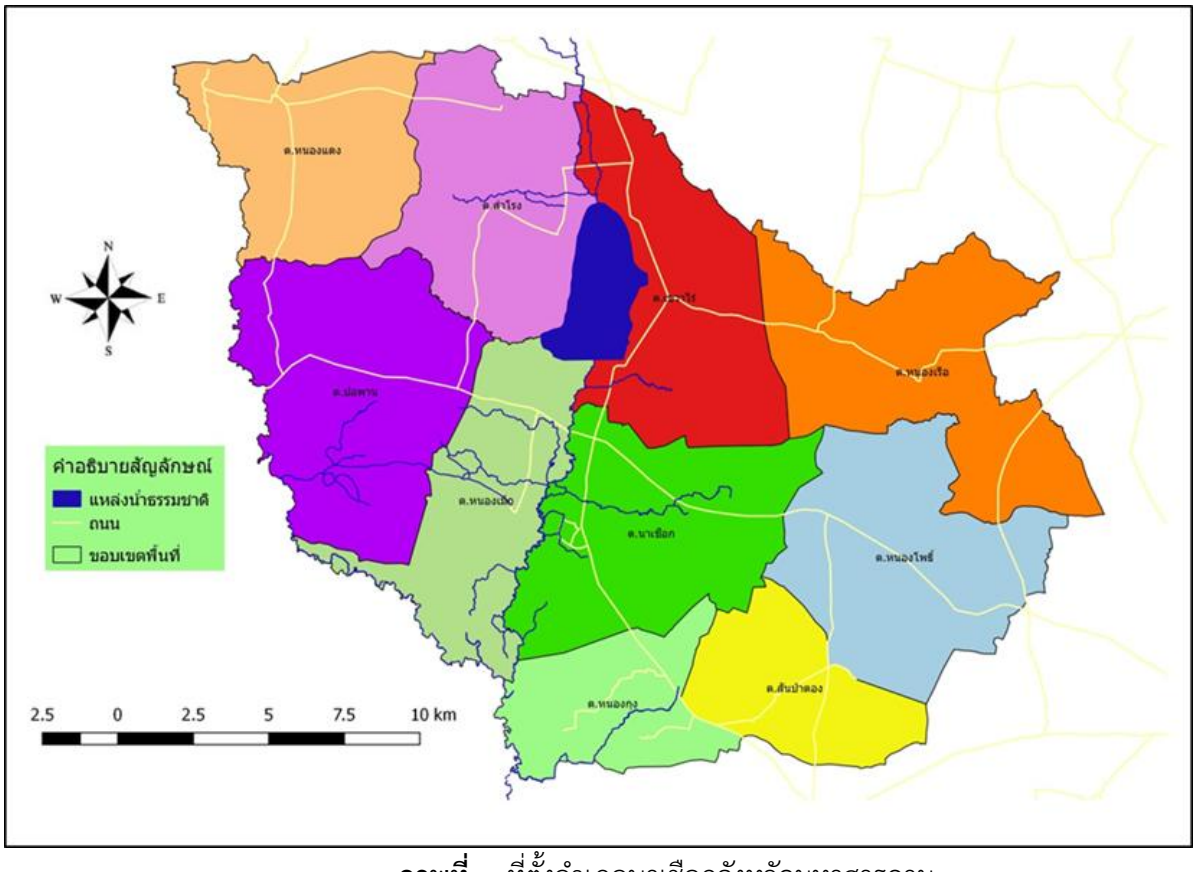

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘)

๑.๒ อาณาเขต

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆดังนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตตำบลตำบลหนองกุง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลดงดวน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลยางสีสุราช อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม

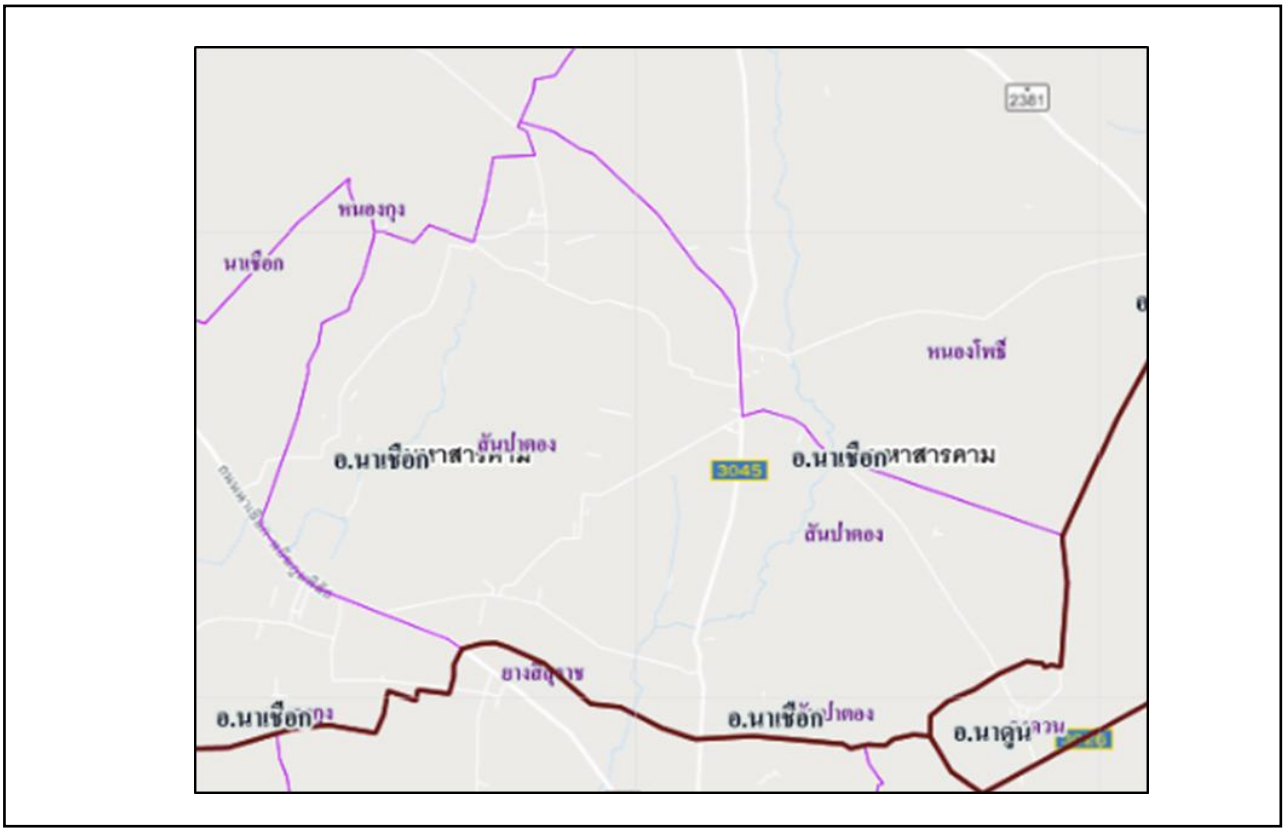

ภาพที่ ๒ ที่ตั้งอำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ ตำบล แบ่งเป็นจำนวน ๑๒ หมู่บ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครอง จำแนกรายหมู่บ้าน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑	บ้านป่าตอง	นายพุธ ปิดตาระโพธิ์	๐๙๘-๖๐๖๖๘๘๓	
๒	บ้านตำแย	นายไพบูล ปะติทานะโต	๐๘๖-๒๔๐๔๘๗๐	กำนัน
๓	บ้านหนองงู	นางสีดา ปิดตาทะโน		
๔	บ้านโนนสวัสดิ์	นายโชคชัย ปั้นทองคำ		
๕	บ้านกระต่าย	นายทองจันทร์ บุบผามาลา		
๖	บ้านโคกมน	นายบุญมี พิมธิค้อ	๐๘๐-๗๖๐๙๕๔๓	
๗	บ้านโนนทอง	นางสาวอัญชุลี ลาดเหลา	๐๘๗-๒๑๖๘๕๓๐	
๘	บ้านโนนยาง	นายชูศักดิ์ ปุริสา	๐๘๕-๖๐๗๓๘๗๕	
๙	บ้านปลาขาว	นายสุดที แม้นศิลา	๐๘๗-๐๘๑๑๗๘๒	
๑๐	บ้านโนนสูง	นายบุญตา ปิดตาระโส	๐๙๘-๖๕๔๘๒๓๙	
๑๑	บ้านท่าศิลา	นายสกุล ศรีภาร์	๐๖๑๑๕๗๕๑๒๗	
๑๒	บ้านร้านหญ้า	นายทองจันทร์ ปิดตาระโพธ์	๐๘๗-๒๓๓๑๐๗๔	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นทีภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

สภาพภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตองลักษณะภูมิประเทศของตำบลสันป่าตองโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มสลับกับที่ดอนและที่ราบสูงเป็นบางส่วน ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มทางทิศตะวันออก ส่วนมากประชากรของตำบลมีการทำนา ส่วนพื้นที่ราบสูงมีการปลูกพืชไร่

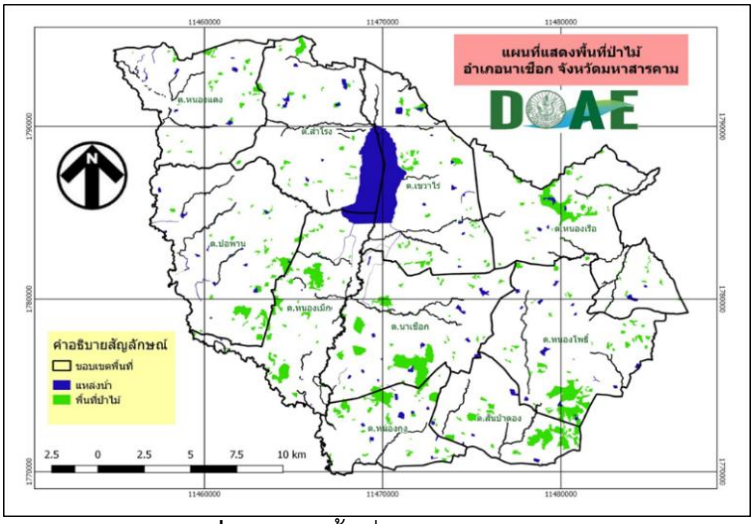

ภาพที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอนาเชือก

(**ที่มา :** สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘)

๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

ดินในตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืช จำนวน ๕ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) <u>กลุ่มชุดดินที่ ๒๒</u>

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำนาน และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

๒)<u>กลุ่มชุดดินที่ ๒๔</u>

ลักษณะเด่นกลุ่มดินทรายลึกมากเกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา ปฏิกิริยาดินเป็นกรด การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหาเนื้อดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ (หว่านโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำ หรือใช้ปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

๓) <u>กลุ่มชุดดินที่ ๔๐</u>

ลักษณะเด่นกลุ่มดินร่วนหยาบลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหาดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพร้า ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๔) <u>กลุ่มชุดดินที่ ๔๑</u>

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหนาปานกลาง ที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ทับอยู่บนชั้นดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี อยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินทรายหนาปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำนาน ในระยะที่ฝนตกหนักจะมีน้ำขังหรือเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพร้า ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในพื้นที่ต่ำควรทำร่องหรือทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช

๕)<u>กลุ่มชุดดินที่ ๔๔</u>

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหนาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินทรายหนา ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำนาน หน้าดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพร้า ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

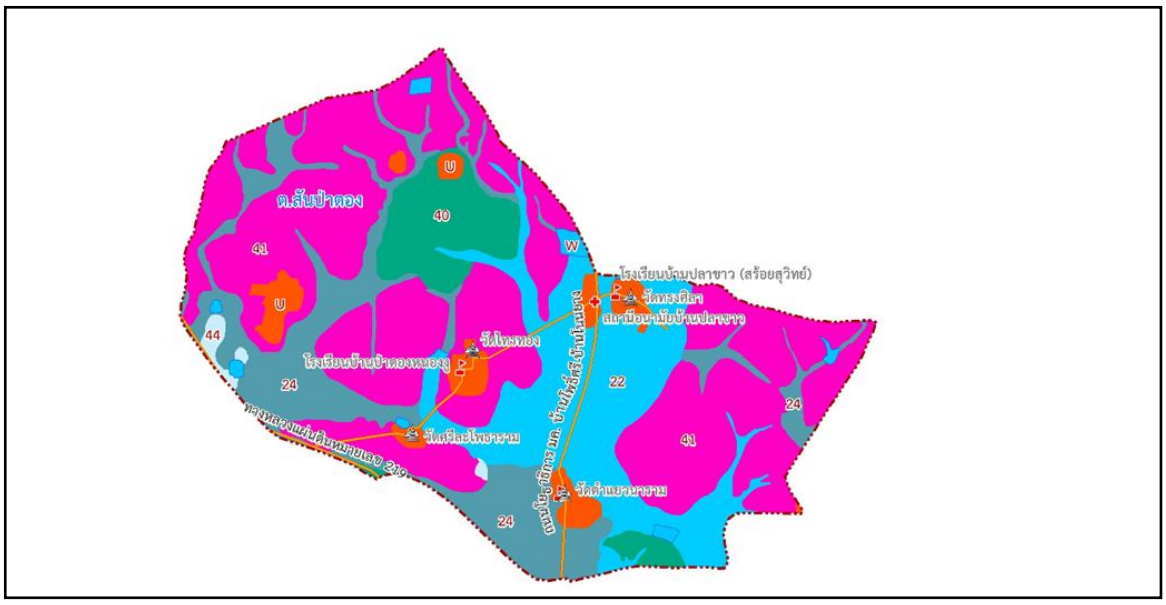

ภาพที่ ๔ แสดงกลุ่มชุดดินของตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๘)

๓ สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของในฤดูร้อนอากาศร้อนอบอ้าวเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม-มิถุนายน โดยอุณหภูมิสูงสุดวัดได้ประมาณ ๓๗ องศาในเดือนเมษายน ความชื้นสัมพัทธ์ สูงสุด ๙๓% ต่ำสุด ๗๓% ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม มีปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย ๑,๒๘๐ มิลลิเมตร/ปี โดยเดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนกันยายน เฉลี่ย ๓๘๖ มิลลิเมตร ความชื้นสัมพัทธ์ สูงสุด ๙๓% ต่ำสุด ๘๔% (สถิติปี พ.ศ.๒๕๕๘) ฤดูหนาว อุณหภูมิค่อนข้างเย็นอากาศแห้งแล้งและมีลมแรง

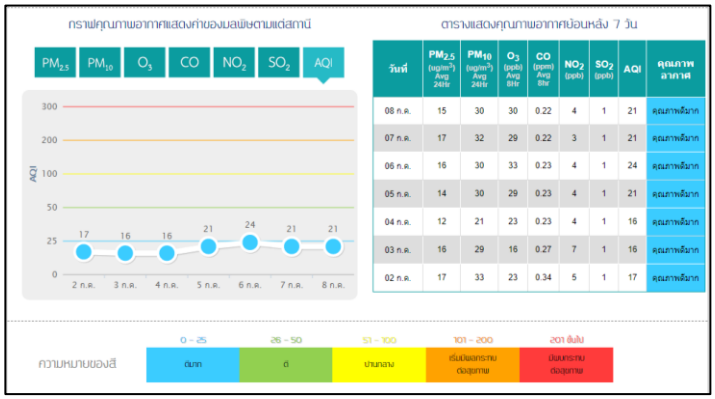

ภาพที่ ๕ คุณภาพอากาศย้อนหลัง ๗ วัน
(**ที่มา :** กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๖๘)

๓.๒ ฤดูกาล

ฤดูกาลของตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผ่ลงปกคลุมประเทศไทยตอนบน ในช่วงดังกล่าว ท้าให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดมหาสารคามจะหนาวเย็นและแห้งโดยมีอากาศหนาวจัดในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุด

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไปโดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอาความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ทำให้อากาศเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกหนาแน่นมากที่สุดในรอบปี แต่อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ให้มีฝนตกชุกแล้วยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงดังกล่าวด้วย

๓.๓ ปริมาณน้ำฝน

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๖๐-๒๕๖๗ โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปี ๘๓.๖๕ มิลลิเมตร ตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคม - กันยายน ของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือน ธันวาคม โดยมีปริมาณ ๐ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือน กรกฎาคม โดยมีปริมาณ ๒๐๗.๕๘ มิลลิเมตร

ตารางที่ ๒ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

เดือน	ปี				
	๒๕๖๐	**๒๕๖๑**	**๒๕๖๒**	**๒๕๖๓**	**๒๕๖๔**
มกราคม	๗.๗	๔.๖	๐	๐	๐
กุมภาพันธ์	๐.๔	๐	๗.๓	๐	๑๓.๕
มีนาคม	๗๕.๓	๑๗.๒	๑๗.๒	๙.๑	๑๑.๔
เมษายน	๕๗.๘	๑๖.๔	๗๖.๕	๖๓.๙	๑๒๓.๖
พฤษภาคม	๒๖๕.๕	๑๓๐.๔	๑๙๖.๗	๙๓.๓	๔๖.๙
มิถุนายน	๘๗.๑	๗๘.๓	๑๑๖.๒	๖๖.๔	๑๐๒.๖๓
กรกฎาคม	๓๘๕.๖	๕๐.๕	๗๗.๒	๒๑๒.๙	๓๑๑.๗
สิงหาคม	๑๒๘.๓	๔๗.๕	๔๐๖.๗	๑๖๘.๒	๑๘๗.๔
กันยายน	๑๓๘.๒	๘๖.๘	๒๐๙.๒	๓๓๒.๕	๒๒๐.๙
ตุลาคม	๑๔๑.๒	๒๘.๘	๑๔.๔	๙๕.๐	๕๕.๐
พฤศจิกายน	๖.๐	๒๕.๘	๐	๔.๑	๐
ธันวาคม	๐	๐	๐	๐	๐
รวม	**๑๒๙๓.๑๐**	**๔๘๖.๓๐**	**๑๑๒๑.๔๐**	**๑๐๔๕.๔๐**	**๑๐๗๓.๐๓**
เฉลี่ย	**๑๐๗.๗๖**	**๔๐.๕๓**	**๙๓.๔๕**	**๘๗.๑๒**	**๘๙.๔๒**

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๘

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

เนื่องจากลักษณะพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคามเป็นที่ราบสูงไม่มีภูเขา อากาศจึงไม่ร้อนอบอ้าวมากนักในช่วงฤดูร้อน และอากาศค่อนข้างหนาวเย็นในช่วงฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี ๒๗.๑ องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒๒.๐ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๒.๘ องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี วัดอุณหภูมิสูงที่สุดที่ตรวจวัดได้ ๔๒.๕ องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๙ ส่วนในช่วงฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวเย็นมากที่สุดในเดือนธันวาคม วัดอุณหภูมิต่ำที่สุดได้ ๕.๓ องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๗

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางนาเชือก-พยัคฆภูมิพิสัย เป็นเส้นทางในเชื่อมต่อ ขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

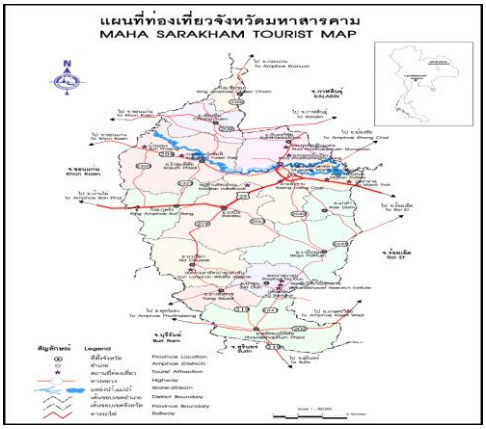

ภาพที่ ๖ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘)

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทางรถไฟ ไม่มี

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ เส้นทางหลักนาเชือก-พยัคฆภูมิพิสัยมีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ รถโดยสารปรับอากาศพยัคฆภูมิสัย– มหาสารคาม

ทางที่ใช้เชื่อมต่ออำเภออื่นๆ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๘๑ (สายนาเชือก-นาดูน)

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** google map, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๕.แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามเป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญๆ หลายแห่ง ดังนี้

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่

- ลำห้วย ลำน้ำ ๓ สาย
- บึง หนอง และอื่นๆ ๑๒ แห่ง

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ ได้แก่

- ฝายมี ๕ แห่ง
- ประปาประจำหมู่บ้าน ๑๒ แห่ง

อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ

อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองแสง ตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พิกัด ๔๘PTC ๘๙๒-๕๐๕ ระวาง ๕๖๔๐-lV ก่อสร้างเมือปี พ.ศ .๒๕๑๑ อยู่ติดทางหลวงสาย ๒๑๙ ระหว่างอำเภอบรบือไปอำเภอนาเชือก ตรง กม.ที่๒๙ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๕ ปี (๒๕๑๐ - ๒๕๑๕) มีพื้นที่รับน้ำฝนเหนืออ่าง ๒๐๘.๐๐ ตร.กม. พื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำ ๑๐.๑๔๔ ตร. กม. ระดับน้ำสูงสุด +๑๖๗.๒๕๐ ม.(รทก.) ระดับน้ำเก็บกัก +๑๖๖.๐๐๐ม. (รทก.) ความจุของอ่างฯที่ระดับเก็บกัก ๓๑.๕๐๐ ล้าน ลบ.ม. ความจุของอ่างฯที่ระดับน้ำสูงสุด ๔๓.๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. ความจุของอ่างฯที่ระดับธรณีท่อ ๓.๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. ระดับสันเขื่อน +๑๖๘.๕๐๐ ม. (รทก)

แผนที่แสดงแหล่งน้ำ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

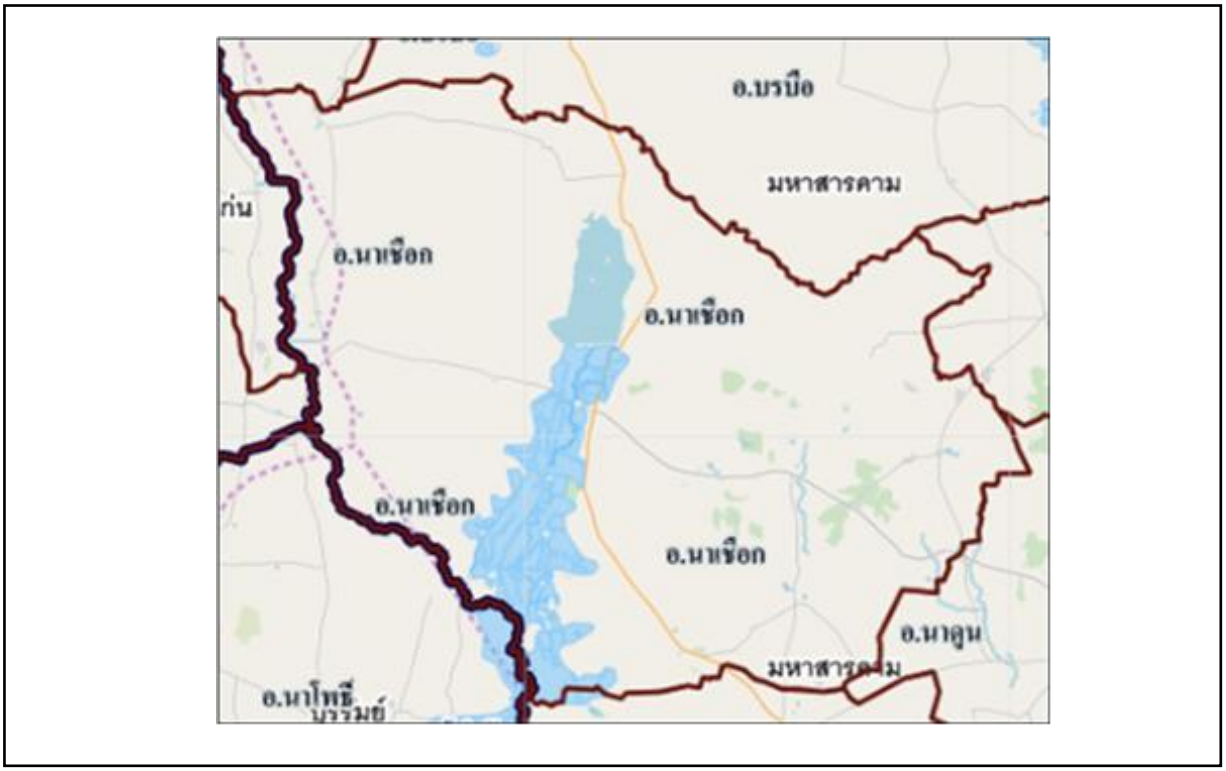

ภาพที่ ๘ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน
(**ที่มา :** กรมชลประทาน, พ.ศ.๒๕๖๘)

๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ประชากรมีอาชีพหลักคือทำการเกษตร มีพื้นที่การเกษตร ๑๓,๔๖๑ ไร่ แบ่งเป็น ข้าวนาปี ๑๓,๒๓๙ ไร่ มันสำปะหลัง ๑๓๔ ไร่ อ้อยโรงงาน ๑๕ ไร่ ยางพารา ๗๓ ไร่ (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

อาชีพหลักของประชากรในเขตตำบลสันป่าตอง ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา รองลงมาทำไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย การเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตร

ตำบลสันป่าตอง มีกลุ่มอาชีพที่เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่อยู่หลายกลุ่มซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการออกร้านและได้รับรางวัลในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ กลุ่มที่ทำชื่อเสียงให้กับตำบลสันป่าตอง ยกตัวอย่าง เช่น กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตำแย ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นผลิตภัณฑ์ดีเด่นระดับอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๕๔ ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านร้านหญ้า กลุ่มกอเสือกกบ้านโนนสูงและวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมบ้านปลาขาว

หมู่ที่ ๙ มีการรวมกลุ่มทอผ้าไหมที่หลากหลายและสวยงาม สามารถนำชื่อเสียง และนำเม็ดเงินเข้าสู่ตำบลสันป่าตองได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ ๓ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามปี ๒๕๖๘

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							
		ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ไม้ผล	พืชผัก	พืชอื่นๆ	รวม
สันป่าตอง	๑๓,๗๘๐.๔๑	๑๓,๕๕๖.๘๘	๙	๑๖๘.๗๓	๔๕.๘๐	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๔ . ข้อมูลด้านปศุสัตว์

ที่	ชนิดสัตว์	ชื่อพันธุ์	สถานที่เลี้ยง
๑	โคเนื้อ	พื้นเมืองและลูกผสมอเมริกันบราห์มัน	ทุกหมู่บ้าน
๒	กระบือ	พันธุ์พื้นเมือง	ทุกหมู่บ้าน
๓	สุกร	ลูกผสมสามสายเลือด	ทุกหมู่บ้าน
๔	ไก่	พันธุ์พื้นเมือง	ทุกหมู่บ้าน
๕	เป็ดไข่	กากีแคมเบล	ทุกหมู่บ้าน

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

๒) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ.ปี ๒๕๖๒ พบว่าเกษตรในพื้นที่ตำบลสันป่าตองมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย๑๙๔,๖๓๘.๐๗ บาท/ปี มีรายได้ต่อหัว เฉลี่ย ๖๕,๓๖๐.๖๙ บาท/ปี โดยมีรายได้จากอาชีพหลัก คือการทำเกษตร และจากอาชีพรองนอกภาคการเกษตร ตามลำดับ

รายได้ครัวเรือน/รายจ่าย

๑) รายได้จากภาคการเกษตร จำนวน ๘๐,๘๘๓.๒๗ บาท/ปี

๒) รายได้นอกภาคการเกษตร จำนวน ๑๑๓,๗๕๔.๗๙ บาท/ปี

รายจ่ายครัวเรือน

๑) รายจ่ายในภาคการเกษตร จำนวน ๒๕,๖๙๑.๕๑ บาท/ปี

๒) รายจ่ายนอกภาคการเกษตร จำนวน ๘๒,๖๗๕.๕๓ บาท/ปี

๓) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

เกษตรกรตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีหนี้สินในภาคการเกษตรน้อยกว่า ๖๐,๐๐๐บาท คิดเป็นร้อยละ ๗๕% และมีหนี้สิน ๖๐,๐๐๐-๑๑๙,๙๙๙ บาท คิดเป็น ๒๕ %

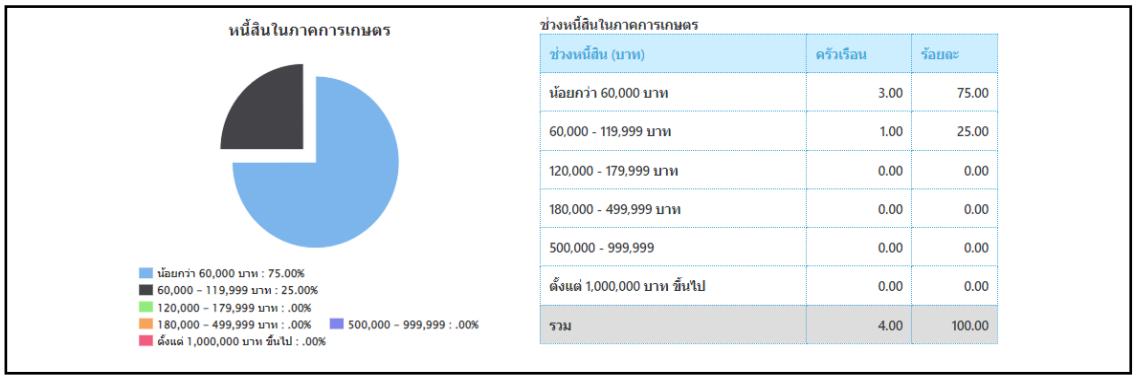

ช่วงหนี้สินในภาคการเกษตร

ช่วงหนี้สิน (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	3.00	75.00
60,000 - 119,999 บาท	1.00	25.00
120,000 - 179,999 บาท	0.00	0.00
180,000 - 499,999 บาท	0.00	0.00
500,000 - 999,999	0.00	0.00
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	0.00	0.00
รวม	4.00	100.00

ภาพที่ ๙ แผนภูมิแสดงหนี้สินในภาคการเกษตร ปี ๒๕๖๘

(**ที่มา :** ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมหาสารคามผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปีในปี พ.ศ.๒๕๖๒ เท่ากับ ๕๙,๒๐๘ ล้านบาท เทียบกับปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๑) มีมูลค่า เท่ากับ ๕๙๐๑๖ ล้านบาท ลดลง ๑๙๒ ล้านบาท

ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) ณ ราคาประจำปีในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีรายได้ต่อคนต่อปีเท่ากับ ๗๕,๓๓๔ บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๑)ที่มีรายได้ต่อคนต่อปี ๗๔,๕๖๑ บาท

ตารางที่ ๕ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคามณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

รายการ	ปี พ.ศ./ (ล้านบาท)				
	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ภาคเกษตร	๑๒,๐๔๖	๑๒๐๖๗	๑๒๑๐๗	๑๒๕๕๘	๑๑๘๘๙
ภาคบริการ	๓๑๘๑๕	๓๔๔๗๔	๓๖๘๔๕	๓๗๕๑๓	๓๘๒๖๔
ภาคอุตสาหกรรม	๖๖๐๓	๗๗๒๒	๗๙๐๒	๘๙๔๕	๙๐๕๔
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด GPP	๕๐,๔๖๕	๕๔๒๖๓	๕๖๘๕๔	๕๙๐๑๖	๕๙๒๐๘
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	๖๒๓๙๔	๖๗๖๒๗	๗๑๓๓๑	๗๔๕๖๑	๗๕๓๓๔
จำนวนประชากร (๑,๐๐๐ คน)	๘๐๙	๘๐๒	๗๙๗	๗๘๒	๗๘๖

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดมหาสารคาม, พ.ศ.๒๕๖๘

๖.๓ จำนวนครัวเรือน

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีประชากรทั้งสิ้น ๔,๕๒๕ คน แบ่งเป็นชาย ๒,๒๒๙ คน หญิง ๒,๒๙๖ คน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอนับถือศาสนาพุทธ มีรายละเอียดแยกเป็นตำบล ดังนี้

ตารางที่ ๖ ตารางแสดงจำนวนประชากรในตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	พื้นที่	ครัวเรือน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม
๑	หมู่ที่ ๑ ป่าตอง	๑๒๒	๑๔๓	๑๖๗	๓๑๐
๒	หมู่ที่ ๒ ตำแย	๔๕	๕๖	๗๖	๑๓๒
๓	หมู่ที่ ๓ หนองงู	๗๘	๑๘๓	๑๙๗	๓๘๐
๔	หมู่ที่ ๔ โนนสวัสดิ์	๕๙	๙๔	๙๑	๑๘๕
๕	หมู่ที่ ๕ กระต่าย	๗๐	๙๑	๑๐๓	๑๙๔
๖	หมู่ที่ ๖ โคกมน	๔๗	๕๕	๖๖	๑๒๑
๗	หมู่ที่ ๗ โนนทอง	๖๔	๘๐	๙๓	๑๗๓
๘	หมู่ที่ ๘ โนนยาง	๑๒๑	๑๑๘	๑๖๗	๒๘๕
๙	หมู่ที่ ๙ ปลาขาว	๕๔	๖๐	๘๘	๑๔๘
๑๐	หมู่ที่ ๑๐ โนนสูง	๖๑	๘๔	๙๓	๑๗๗
๑๑	หมู่ที่ ๑๑ ท่าศิลา	๕๓	๙๔	๙๗	๑๙๑
๑๒	หมู่ที่ ๑๒ ร้านหญ้า	๕๘	๘๓	๖๙	๑๕๒
	รวมทั้งหมด	๘๓๒	๑,๑๔๑	๑,๓๐๗	๒,๔๔๘

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, พ.ศ. ๒๕๖๘

๖.๔ การศึกษา

ในเขตพื้นที่ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีสถานศึกษา หรือโรงเรียนทั้งสิ้น ๕ แห่ง ประกอบด้วย

๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน ๑ แห่ง คือ

๑.๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าตอง

๒. โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๕ แห่ง คือ

๒.๑ โรงเรียนบ้านปลาขาว

๒.๒ โรงเรียนบ้านตำแยโนนยาง

๒.๓ โรงเรียนบ้านป่าตองหนองงู

๒.๔ โรงเรียนบ้านกระต่ายโนนสวัสดิ์

๒.๕ โรงเรียนบ้านโคกมนโนนทอง

๖.๕ การสาธารณสุข

๑. สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุข

๑.๑ สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุขของรัฐ ประกอบด้วย

๑.๑.๑ สถานบริการ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่

๑)โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๑ แห่ง

๑.๒ สถานบริการสาธารณสุขเอกชน ประกอบด้วย

๑.๒.๑ คลินิกแพทย์ ๐ แห่ง

๑.๒.๒ คลินิกพยาบาล ๐ แห่ง

๑.๒.๓ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน ๐ แห่ง

๑.๒.๔ ร้านขายยาแผนโบราณ ๐ แห่ง

๑.๓ จำนวนบุคลากรทางการแพทย์

๑.๓.๑ แพทย์ จำนวน ๐ คน

๑.๓.๒ ทันตแพทย์ จำนวน ๑ คน

๑.๓.๓ เภสัชกร จำนวน ๐ คน

๑.๓.๔ พยาบาล จำนวน ๒ คน

๑.๓.๕ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน ๒ คน

๑.๓.๖ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน ๙๖ คน

๖.๖ การนับถือศาสนาประชากรในตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือนับถือศาสนาคริสต์

๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

ชุมชนชาวอีสานในอำเภอนาเชือก มีชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีตามแบบของชาวอีสานโดยทั่วไป ยึดถือปฏิบัติตามธรรมเนียมในฮีตสิบสองคองสิบสี่มาแต่โบราณ ประเพณีวัฒนธรรมที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ บุญคูณลาน บุญข้าวจี่ บุญมหาชาติ บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญเข้าพรรษา ออกพรรษา บุญกฐิน ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

ฮีตสิบสองมาจากคำ ๒ คำ คือ ฮีต กับ สิบสอง ฮีตมาจากคำว่า จารีต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดีงาม ชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือฮีต สิบสองในหนึ่งปี

- **เดือนอ้ายบุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรมหลังจากออกพรรษาเสร็จแล้ว โดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ทำบุญคูณลาน**(คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าวที่นาและตอข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นศิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไปเมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือพระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล้า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี่** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้าตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัดเมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำไปถวายพระพุทธเจ้า พลางคิดว่าขนมแป้งข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉันซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนางจึงทรงฉันแป้งข้าวจี่ต่อหน้านาทำให้เกิดความปีติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี่ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวศ** (บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ผะเหวดเป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญผะเหวดเป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดรผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้ายก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าบุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้านด้วยความเชื่อว่าหากได้ฝังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓กัณฑ์จบภายในวันเดียวอานิสสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุขความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์**(บุญสรงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณนิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายน ถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึงพระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง๓วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนาด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมาระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการเซิ้งอย่างสนุกสนานการทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่นที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคายการทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมืองเป็นการปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนาชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษาการทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรา มีความเชื่อแต่

โบราณว่าหากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่าข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัดเพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากินเพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีลฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก** (กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับเพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้าเพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตนในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่วเพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัดพร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปดที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนดพระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณาวันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัดชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญมีการตักบาตรถวายภัตตาคารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวายรับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษาตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้านบางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคาบางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือนงานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่ามีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้าระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงนำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลนไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้นจึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษาชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าวจนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบันก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้าเตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตรตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือแนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ข้อเป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมืองซึ่งอาจสรุปได้๓ประการคือสำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมมาก้อนเส้า สมมาแม่ขั้นบันได สมมาผักตูเฮือน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผัว และให้เอาธูปเทียนถวายพระ
๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ
๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา
๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)
๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ตำบลนาเชือกมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ สำคัญ คือ อุทยานป่าดูนลำพัน และปูทูลกระหม่อม นอกจากนี้ยังมีขนบธรรมเนียม ประเพณีทาง พุทธศาสนาเก่าแก่ที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนานมีความกลมกลืนกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนเป็นอย่างดี

๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอนาเชือก มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๗๓๔,๐๙๔ ไร่ร้อยละ ๘๕.๑๑ รองลงมาคือปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๒๖,๕๗๑ ไร่ ร้อยละ ๓.๐๘ และพื้นที่ป่าไม้ จำนวน ๒๐,๔๒๖ ไร่ ร้อยละ ๒.๓๗

ตารางที่ ๗ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	สภาพการใช้ที่ดิน	ไร่	ร้อยละ
๑	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	๓๗.๐๐	๐.๐๐
๒	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	๑๐๖.๐๐	๐.๐๑
๓	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	๑,๒๙๙.๐๐	๐.๑๕
๔	หมู่บ้าน ตัวเมืองและย่านการค้า	๑๑,๔๐๔.๐๐	๑.๓๒
๕	อ่างเก็บน้ำ	๗,๐๒๕.๐๐	๐.๘๑
๖	มะม่วง	๔๓๒.๐๐	๐.๐๕
๗	หนอง บึง ทะเลสาบ	๒,๘๑๗.๐๐	๐.๓๓
๘	โรงงานอุตสาหกรรม	๒๐.๐๐	๐.๐๐
๙	แม่น้ำลำคลอง	๔,๑๓๒.๐๐	๐.๔๘
๑๐	แก้วมังกร	๕.๐๐	๐.๐๐
๑๑	ไม้ผลผสม	๑๑.๐๐	๐.๐๐
๑๒	คลองชลประทาน	๓๔๔.๐๐	๐.๐๔
๑๓	ไม้ยืนต้น ไม้เศรษฐกิจอื่นๆ	๒๖๐.๐๐	๐.๐๓

ตารางที่ ๗ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

ที่	สภาพการใช้ที่ดิน	ไร่	ร้อยละ
๑๔	ทุ่งหญ้า/ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	๑๘,๓๖๖.๐๐	๒.๑๓
๑๕	นาข้าว	๗๓๔,๐๙๔.๐๐	๘๕.๑๑
๑๖	บ่อน้ำในไร่นา	๑,๔๗๐.๐๐	๐.๑๗
๑๘	ป่า	๒๐,๔๒๖.๐๐	๒.๓๗
๑๙	พริก	๗.๐๐	๐.๐๐
๒๐	พื้นที่ลุ่ม	๑,๓๑๘.๐๐	๐.๑๕
๒๑	พุทรา	๑๑.๐๐	๐.๐๐
๒๒	มะพร้าว	๑๖.๐๐	๐.๐๐
๒๓	มันสำปะหลัง	๒๖,๕๗๑.๐๐	๓.๐๘
๒๔	ยางพารา	๕๘๔.๐๐	๐.๐๗
๒๕	ยูคาลิปตัส	๑๐,๐๑๖.๐๐	๑.๑๖
๒๖	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	๑๑๘.๐๐	๐.๐๑
๒๗	สถานีบริการน้ำมัน	๙.๐๐	๐.๐๐
๒๘	หม่อน	๑๐.๐๐	๐.๐๐
๒๙	อ้อย	๑๓,๕๔๒.๐๐	๑.๕๗
๓๐	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ สัตว์ปีกและม้า	๕,๖๓๕.๐๐	๐.๖๕
๓๑	ไม้ละเมาะ	๒,๔๕๘.๐๐	๐.๒๘
รวม		**๘๖๒,๕๔๓.๐๐**	**๑๐๐.๐๐**

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๘

๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ทำนาปลูกข้าว มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๑๒,๔๐๙ ไร่ รองลงมา คือพื้นที่ป่า มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๒,๓๙๖ ไร่ และทำสวน มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๑,๑๐๘ ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง ที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะ

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๘ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม											
ที่	**ตำบล**	**ทำนา**	**ทำไร่**	**เลี้ยงสัตว์**	**ทำสวน**	**ประมง**	**ที่อยู่อาศัย**	**พื้นที่ป่า**	**ที่สาธารณะ**	**อื่น ๆ**	**รวม**
๑	นาเชือก	๑๔,๖๘๘	๑,๓๔๖	๑,๗๒๖	๙๓๙	-	๙๑๖	๖,๔๒๖	๕,๐๐๔	-	๓๑,๐๔๕
๒	สำโรง	๑๗,๕๒๘	๘,๕๗๒	๑,๗๒๖	๙๓๙	-	๙๑๖	๖,๔๒๖	๕,๐๐๔	-	๔๑,๑๑๑
๓	หนองแดง	๑๑,๑๑๙	๓,๑๙๗	๘,๗๗๙	๔๕๓	-	๘๐๘	-	๗๑๑	๕๔๖	๒๕,๖๑๓
๔	เขวาไร่	๑๖,๐๕๘	๒,๘๔๐	๖,๓๙๐	๑,๕๕๘	-	๕๔๘	๑,๕๘๐	๓,๐๒๕	๓,๒๕๐	๓๕,๒๔๙
๕	หนองโพธิ์	๑๓,๗๒๒	๗,๗๘๐	๓,๒๖๓	๘๐๙	-	๕๖๘	๘,๔๙๓	๑,๐๖๔	๑,๑๑๔	๓๖,๘๑๓
๖	ปอพาน	๑๗,๓๒๐	๓,๘๑๒	-	๓,๔๒๗	-	-	๓๙๐	๓๔๐	๓๗๒	๒๕,๖๖๑
๗	หนองเม็ก	๑๓,๗๕๗	๗๔๖	๔๘๐	๓๕๕	๑,๔๕๔	๑,๓๓๓	๑,๕๐๐	๔,๘๐๐	๒,๘๕๑	๒๗,๒๗๖
๘	หนองเรือ	๑๐,๙๔๖	๔,๓๑๐	๑,๕๘๔	๑,๕๙๔	๒	-	-	-	-	๑๘,๔๓๖
๙	หนองกุง	๙,๐๓๐	๙๒๔	-	๑๑๗	๓๑๘	๑,๕๐๙	-	๕๐๐	๒,๑๓๐	๑๔,๕๒๘
๑๐	สันป่าตอง	๑๒,๔๐๙	๔๖๓	๗๒	๑,๑๐๘	๗๒	๒๕๔	๒,๓๙๖	๑,๐๖๔	-	๑๗,๘๓๘
รวม		๑๓๖,๕๗๗	๓๓,๙๙๐	๒๔,๐๒๐	๑๑,๒๙๙	๑,๘๔๖	๖,๘๕๒	๒๗,๒๑๑	๒๑,๕๑๒	๑๐,๒๖๓	๒๗๓,๕๗๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๙ องค์กรและสถาบันต่างๆ

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑ กลุ่ม กลุ่มส่งเสริมอาชีพการ ๑ กลุ่ม และกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ประจำตำบลมี ๑๕ กลุ่ม มีกลุ่มต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ ๙ รายชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและกลุ่มส่งเสริมอาชีพตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/เจ้าของกิจการ	ชื่อผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง	
				หมู่ที่	ตำบล
๑	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนยาง	นางจันสาย ปินะถา	ทอผ้าไหม	๘	สันป่าตอง
๒	กลุ่มส่งเสริมอาชีพเก็ดขอนขาวบ้านโนนสูง	นางจำเนียรนุช แสนหว้า	เพาะเห็ดขอนขาว เห็ดนางฟ้า	๑๐	สันป่าตอง

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๐ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อผลิตภัณฑ์	สถานที่ตั้ง	
			หมู่ที่	ตำบล
๑	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านปลาขาว	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๙	สันป่าตอง
๒	กลุ่มเครื่องประดับบ้านโนนยาง	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๘	สันป่าตอง
๓	กลุ่มทอผ้าบ้านโนนยาง	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๘	สันป่าตอง
๔	กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหมบ้านป่าตอง	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๑	สันป่าตอง
๕	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองงู	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๓	สันป่าตอง
๖	กลุ่มทอผ้าไหมผ้าฝ้ายผ้าพันคอบ้านตำแย	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๒	สันป่าตอง
๗	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านกระต่าย	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๕	สันป่าตอง
๘	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านท่าศิลา	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๑๑	สันป่าตอง
๙	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโนนสูง	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๑๐	สันป่าตอง
๑๐	กลุ่มสตรีแม่บ้านโนนสวัสดิ์	อาหาร	๔	สันป่าตอง
๑๑	นางบุญรอด พูนมณี	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๔	สันป่าตอง
๑๒	กลุ่มหัตถกรรมทอเสื่อบ้านป่าตอง	ของใช้ของตกแต่งที่ระลึก	๑	สันป่าตอง
๑๓	กลุ่มหัตถกรรมทอเสื่อหมู่ ๑๑ บ้านท่าศิลา	ของใช้ของตกแต่งที่ระลึก	๑๑	สันป่าตอง
๑๔	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านโนนสูง	ของใช้ของตกแต่งที่ระลึก	๑๐	สันป่าตอง
๑๕	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโนนสวัสดิ์	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๔	สันป่าตอง
๑๖	นายหนูพันธ์ ปะถานะ	ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๕	สันป่าตอง
๑๗	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านหนองงู	ของใช้ของตกแต่งที่ระลึก	๓	สันป่าตอง
๑๘	กลุ่มจักสานจากเส้นพลาสติก	ของใช้ของตกแต่งที่ระลึก	๕	สันป่าตอง

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๑ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๑
เครื่องดื่ม	๐
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๑๒
ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก	๕
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๐
รวม	๑๘

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๒ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านปลาขาว	๑๙	๙	สันป่าตอง	๑๕	นางบุญยงค์ ปิดตาทะโน
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรภูมิไท	๓๓	๕	สันป่าตอง	๘	นายชาย เป้งไชยโม

ที่มา : วิสาหกิจชุมชนอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๓ ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโนนยาง	๒๗	๘	สันป่าตอง	๒๐	นางจันสาย ปินะถา
กลุ่มส่งเสริมอาชีพเพาะเห็ดขอนขาวบ้านโนนสูง	๓๓	๑๐	สันป่าตอง	๒๐	นางจำเนียรนุช แสนหว้า

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

(๑) ครัวเรือนเกษตรกร

ตำบลสันป่าตอง จังหวัดมหาสารคาม มีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๘๒๐ ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี จำนวน ๒๙๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒๒ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี คิดเป็นร้อยละ๒๙.๒๗ และอายุระหว่าง ๖๕ ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๔ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๑๖๖	๒๐.๒๔
๕๖ - ๖๕ ปี	๒๔๐	๒๙.๒๗
๔๖ - ๕๕ ปี	๒๙๗	๓๖.๒๒
๓๖ - ๔๕ ปี	๙๖	๑๑.๗๑
๒๖ - ๓๕ ปี	๑๙	๒.๓๒
๑๘ - ๒๕ ปี	๒	๐.๒๔
รวม	๘๒๐	๑๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

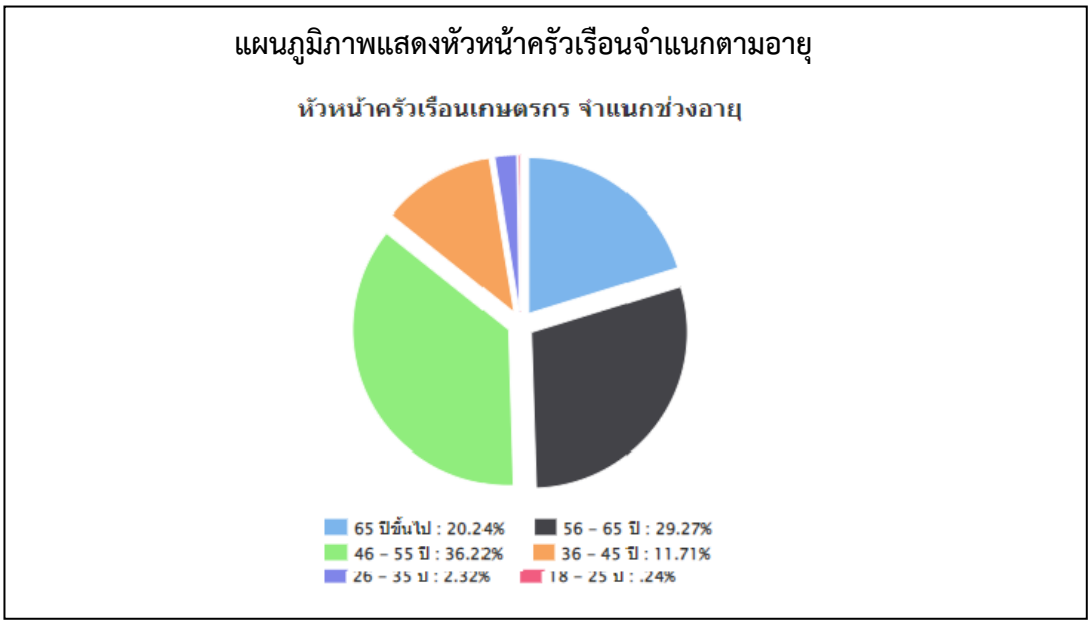

ภาพที่ ๑๐ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(**ที่มา :** ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๘๐๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๖๘ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๑๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๒

ตารางที่ ๑๕ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๘๐๑	๙๗.๖๘
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑๙	๒.๓๒

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

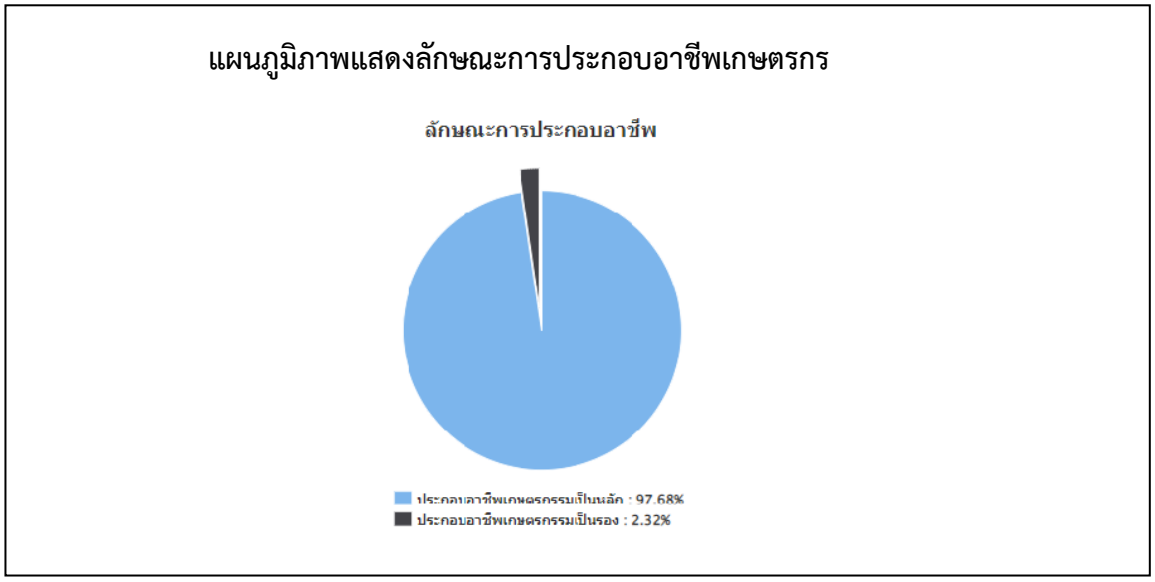

ภาพที่ ๑๑ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๘๘๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๐๓ รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑๓๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๘๔ และเช่า จำนวน ๒๔๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๘๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๖ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๘๘๖	๑๐.๑๐๓
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑๓๑	๑.๒๘๔
เช่า	๒๔๒	๒.๐๘๒

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

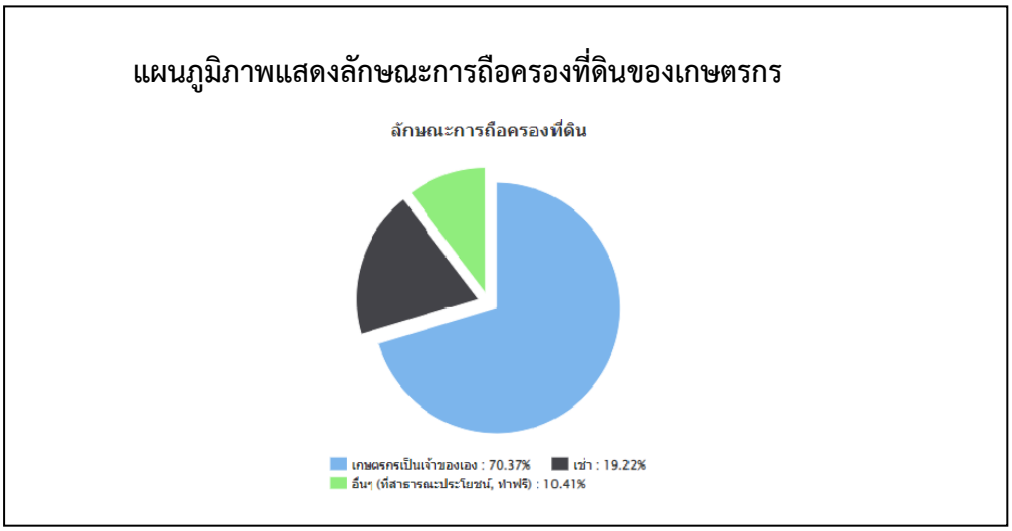

ภาพที่ ๑๒ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของเอง)

เกษตรกรตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการถือครองที่ดินแบบโฉนดหรือเอกสารสิทธิ์ น.ส ทุกประเภท จำนวน๘๖๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๒๓ รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์ประเภท สป.ก. จำนวน ๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖๕ หนังสือรับรองหน่วยงาน จำนวน ๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๑ และเอกสารสิทธิ์อื่นๆ จำนวน ๔๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๗ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ประเภทเอกสารสิทธิ์(ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก.ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ	
๘๖๕	๖	๑	๔๖	๘๘๖

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

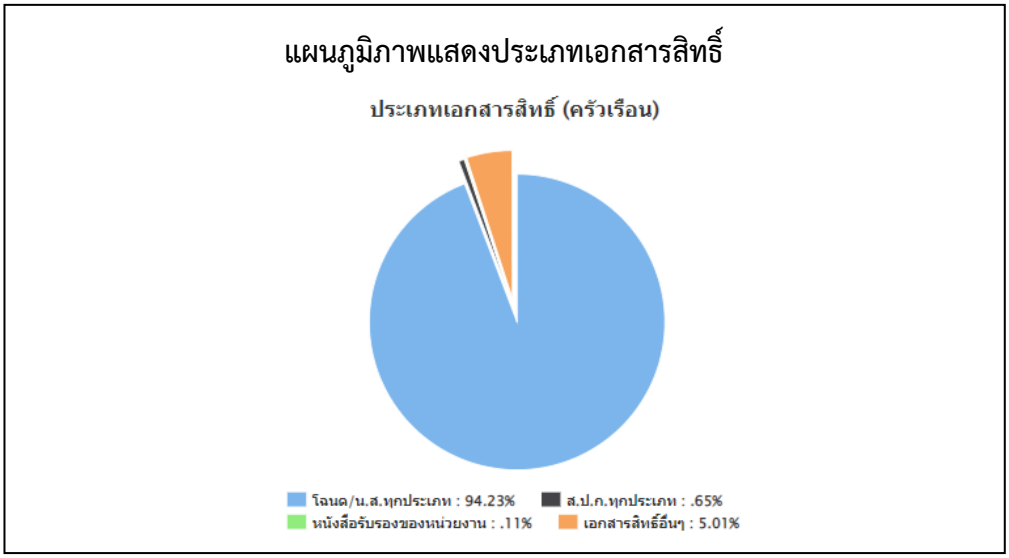

ภาพที่๑๓ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๑ กลุ่ม สมาชิก ๒๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๑๕ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๓๖ ราย

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
สันป่าตอง	๑	๒๐	๑	๑๕	๑	๓๖	๒	๒๓	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตำบลสันป่าตองอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย ๑ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศดปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
สันป่าตอง	-	๑	-	-	๑	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตำบลสันป่าตองอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๔๘ คน โดยมีอาสาสมัครเกษตรกระจายทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๑ คน ในตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก มี ๑๒ หมู่บ้าน จึงมีอาสาสมัครเกษตรกระจายทุกหมู่บ้าน แบ่งได้เป็นเกษตรหมู่บ้าน จำนวน ๑๒ ราย หมอดินอาสา จำนวน ๑ ราย อาสาปศุสัตว์ ๑๒ รายและครูบัญชีอาสา จำนวน ๑ ราย อย่างไรก็ตามอาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัครฝนหลวง	ครูบัญชีอาสา	ประมงอาสา	อาสาปศุสัตว์	หมอดินอาสา	เกษตรหมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจการเกษตร	อาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน
สันป่าตอง	-	๑	๑	๑๒	๑	๑๒	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

ตำบลสันป่าตอง มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในตำบลสันป่าตอง มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ – สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
สันป่าตอง	**๑**	นายสมหมาย ปิดตาระเต	๑๑ หมู่ ๒ ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	เกษตรทฤษฎีใหม่
	๒	นายชาย เป้งไชยโม	หมู่ ๕ ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	เกษตรผสมผสาน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์หลัก

ไม่มี

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เครือข่าย จำนวน ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๒๒ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศพก เครือข่าย	ไร่นาสวนผสม	๕	สันป่าตอง	นางอุ่น บุญตาแสง	๐๘๐-๐๖๓๕๐๐๑

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๒ บ้านตำแย ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

ดินในพื้นที่ตำบลสันป่าตอง ประกอบด้วยดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง ๑๐,๕๒๔ ไร่ ร้อยละ ๔๘.๕๐ ดินในพื้นที่ราบลุ่ม ๑๐,๙๘๐ ไร่ ร้อยละ ๕๐.๖๐ และดินในพื้นที่เบ็ดเตล็ต ๑๙๕ ไร่ ร้อยละ ๐.๙๐

ตารางที่ ๒๓ แสดงทรัพยากรดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท	**เนื้อที่ (ไร่)**	**ร้อยละ**
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๑๐,๕๒๔	๔๘.๕๐
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑๙๕	๐.๙๐
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๐,๙๘๐	๕๐.๖๐

ที่มา : แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map), พ.ศ.๒๕๖๘

แผนภูมิแสดงพื้นที่ทรัพยากรดินตำบลสันป่าตอง

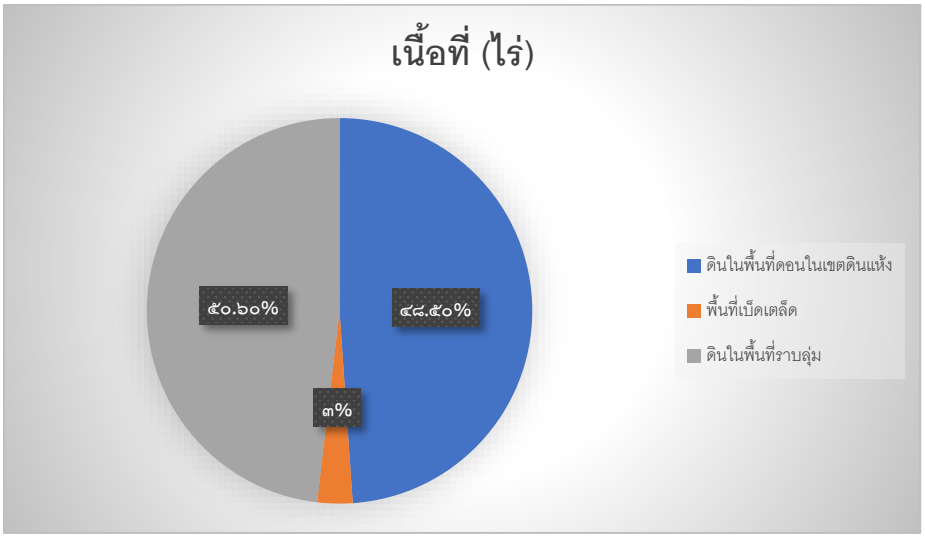

ภาพที่ ๑๔ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map), พ.ศ.๒๕๖๘)

แผนที่แสดงทรัพยากรดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

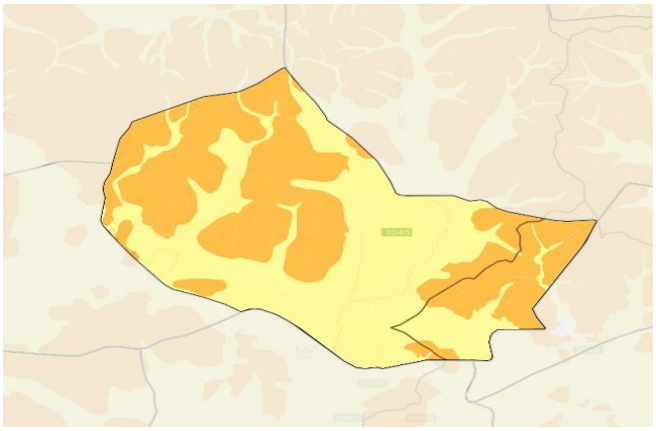

ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่แสดงทรัพยากรดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map), พ.ศ.๒๕๖๘)

๒) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลสันป่าตอง เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๑๐๐ % ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

- แหล่งน้ำใต้ดินบ่อบาดาลตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามรวมทั้งสิ้น ๑๔ บ่อดังนี้

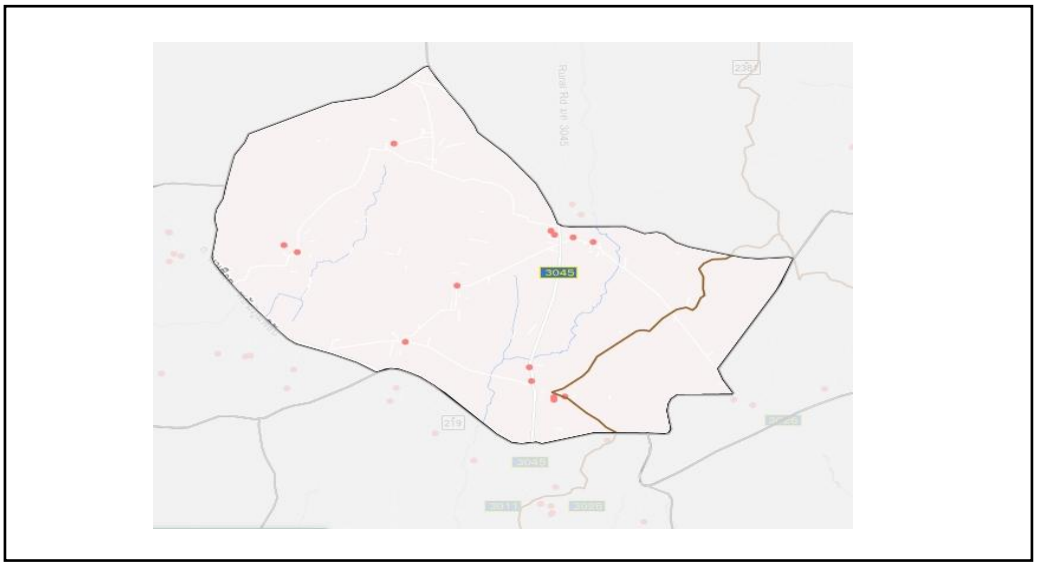

ภาพที่ ๑๖ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map), พ.ศ.๒๕๖๘)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน ตำบลหนองเม็ก มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน จำนวน ๗๗ แห่ง แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๑๔ แห่ง และโครงการชลประทานขนาดกลาง จำนวน ๑ แห่ง

แผนภูมิแสดงแหล่งน้ำผิวดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

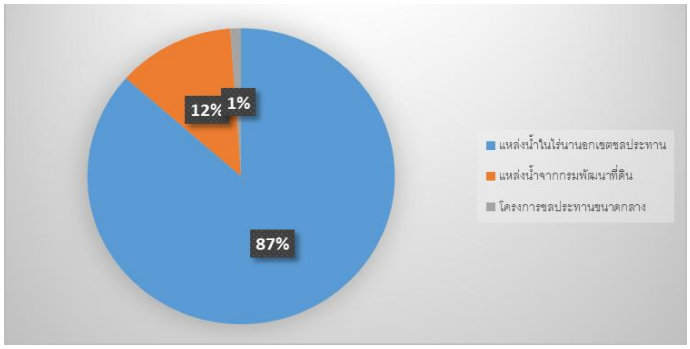

ภาพที่ ๑๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map), พ.ศ.๒๕๖๘)

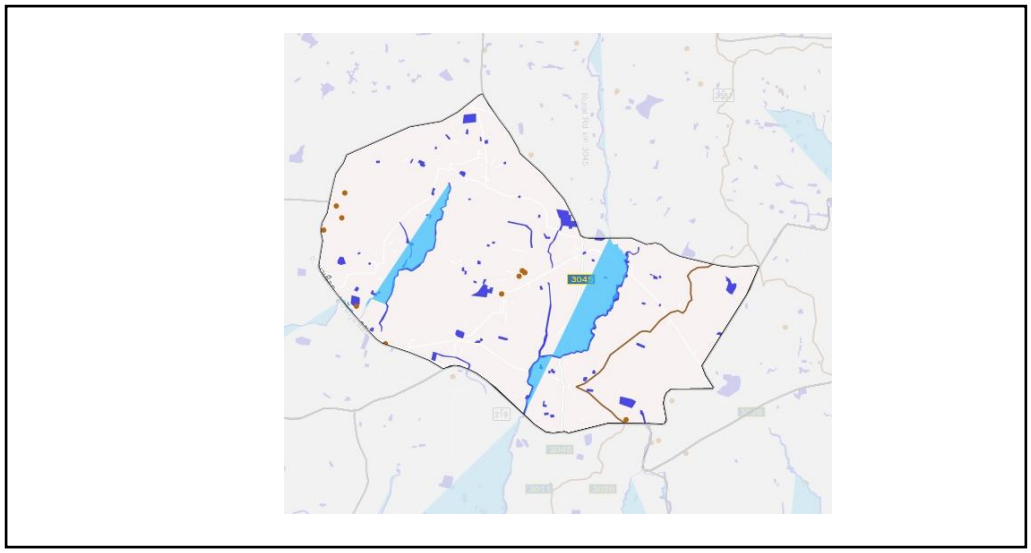

ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งน้ำผิวดินตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(**ที่มา :** แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map), พ.ศ.๒๕๖๘)

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ด้วยว่า ไม่มี)

ไม่มี

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ(อย่างน้อย ๓ ชนิดสินค้าเกษตร)

(๑) พื้นที่การเพาะปลูกข้าว

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี จำนวน ๑๓,๒๓๙ ไร่ โดยมีเกษตรกรขึ้นทะเบียนการปลูกข้าวนาปี จำนวน ๑,๑๑๖ ครัวเรือน

แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกข้าวนาปี

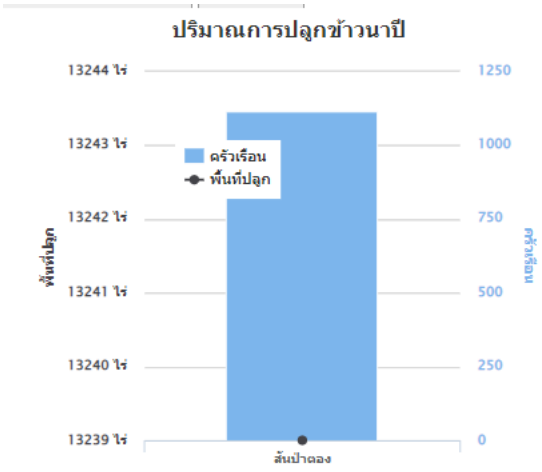

ปริมาณการปลูกข้าวนาปี

ที่	หมู่	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	สันป่าตอง	1,116.00	13,239.00	13,206.00
	รวม	1,116.00	13,239.00	13,206.00

ภาพที่ ๑๙ แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกข้าวนาปี
(**ที่มา :** ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๒) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๑๓๔ ไร่ โดยมีเกษตรกรขึ้นทะเบียนการปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๒๐ ครัวเรือน

แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลังโรงงาน

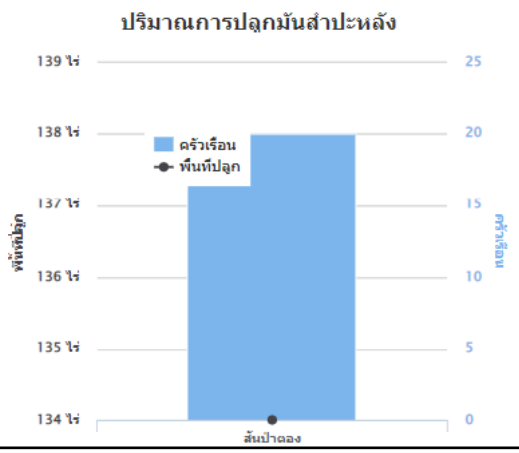

ปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง

ที่	หมู่	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	สันป่าตอง	20.00	134.00	134.00
	รวม	20.00	134.00	134.00

ภาพที่ ๒๐ แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลังโรงงาน
(**ที่มา :** ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๓) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน ๑๖ ไร่ โดยมีเกษตรกรขึ้นทะเบียนการปลูกอ้อยโรงงานจำนวน จำนวน ๔ ครัวเรือน

แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน

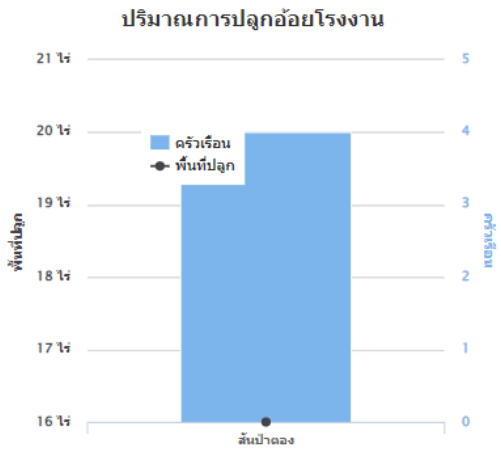

ปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน

ที่	หมู่	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	สันป่าตอง	4.00	16.00	16.00
	รวม	4.00	16.00	16.00

ภาพที่ ๒๑ แผนภูมิแสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน
(**ที่มา :** ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

ตารางที่ ๒๔ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวนาปี ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	ช่วงเวลา											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. ปลูกข้าว					เตรียมดิน/ตกกล้า/ปักดำ/ใส่ปุ๋ย						เก็บเกี่ยว	
๒. มันสำปะหลัง						เก็บเกี่ยว					เตรียมดินปลูกใส่ปุ๋ย	
๓. พืชผักต่าง ๆ					ตามช่วงฤดูตลอดปี							
๔. ไม้ผล					เตรียมดิน/ปลูก/ดูแลรักษาตลอดปี							
๕. เห็ดฟาง	เพาะ/ดูแลรักษา/เก็บผลผลิต							เพาะ/ดูแล/เก็บผลผลิต				
๖. หม่อน - ไหม				ตลอดปีช่วงว่างจากปลูกข้าว								
๗. สุกร	ตลอดปี											
๘. สัตว์ปีก	ตลอดปี											
๙. โค – กระบือ	ตลอดปี											
๑๐. ทอผ้าไหม			ตลอดปีช่วงว่างจากทำนา									
๑๑. อ้อยโรงงาน		เก็บเกี่ยว		เตรียมดิน/ปลูก/ใส่ปุ๋ย								

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

๕) ต้นทุนการผลิต

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีต้นทุนการผลิตข้าวโดยพื้นที่ในเขตชลประทาน มีต้นทุนทั้งหมดเป็นเงิน ๒,๙๐๐ บาท และพื้นนอกเขตชลประทานมีต้นทุนทั้งหมด เป็นเงิน ๓,๑๒๐ บาท

ตารางที่ ๒๕ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๘ ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	บาท/ไร่		หมายเหตุ
	ในเขตชลประทาน	นอกเขตชลประทาน	
ไถดะ	๒๐๐	๒๐๐	จ้างเหมาไร่ละ ๒๐๐ บาท
ไถแปร	๒๐๐	๒๐๐	จ้างเหมาไร่ละ ๒๐๐ บาท
พันธุ์ข้าว	๓๕๐	๓๕๐	กระสอบบรรจุ ๕๐ กก กระสอบละ ๖๕๐ บาท
ยาคลุมพืช	๒๐๐	๔๐๐	ขวดละ ๘๕๐ บาท
ไถกลบ	๒๐๐	๒๐๐	จ้างเหมาไร่ละ ๒๐๐ บาท
กำจัดวัชพืช	๓๐	๕๐	จ้างเหมาวันละ ๓๐๐ บาท
ใส่ปุ๋ย (๒ ครั้ง)	๘๕๐	๘๕๐	กระสอบละ ๘๕๐ บาท
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	๒๐	๒๐	จ้างเหมากระสอบละ ๑๐๐ บาท
เก็บเกี่ยวไร่ละ ๗๐๐ บาท	๗๐๐	๗๐๐	จ้างเหมาไร่ละ ๗๐๐ บาท
ค่าจ้างขนส่ง	๑๕๐	๑๕๐	จ้างเหมาเที่ยวละ ๑๕๐ บาท
รวม	**๒,๙๐๐**	**๓,๑๒๐**	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

จุดรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป จุดรับซื้อข้าว/โรงงาน ที่มีความสำคัญในอำเภอนาเชือก ประกอบไปด้วยจุดรับซื้อ จำนวน ๒ แห่ง ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้และจำหน่าย ๑๕, ๐๐๐๐ ตัน/ปี

ตารางที่ ๒๖ จุดรับซื้อ/แปรรูปผลผลิตข้าวในอำเภอนาเชือก

ชื่อโรงงาน/แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	จุดพิกัด		ปริมาณการรับซื้อ (ต้น/ปี)	ราคารับซื้อ (บาท)
		X	Y		
ตลาดกลางข้าวเปลือกอำเภอนาเชือก	ต.นาเชือก	๒๘๙๓๖๔	๑๗๔๘๖๑๓	๗,๕๐๐	๑๐
โรงสีข้าวนาเชือก	ต.นาเชือก	๒๘๙๗๖๒	๑๗๔๗๗๗๕	๗,๕๐๐	๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

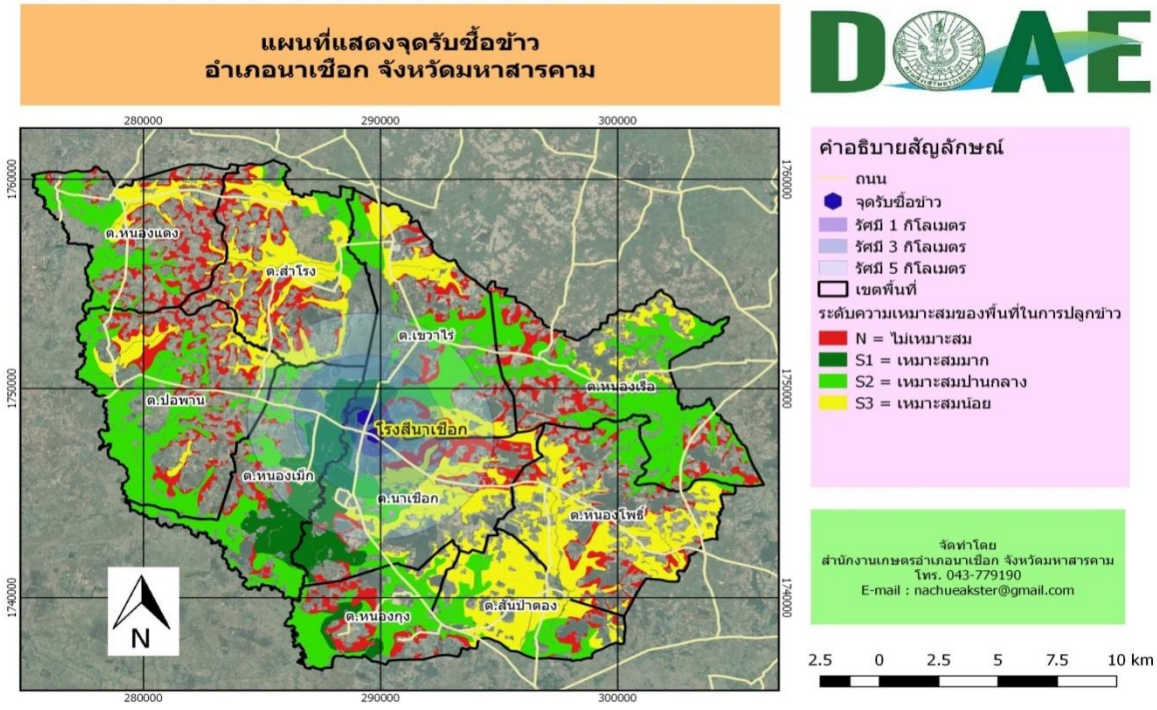

ภาพที่ ๒๒ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว

(**ที่มา :** สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านการทำการเกษตร จำนวน ๑ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๒๗ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิต อำเภอนาเชือก. จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ – สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นายสกุล ศรีภาร์	๑๑	สันป่าตอง	นาเชือก	๒๕๖๗	ด้านการเกษตร

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๘

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๘ ปัญหาการผลิตข้าว

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
๑. ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	- การทำนาพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทานทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝน - ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน - แหล่งน้ำตื้นเขินเกิดจากการชะล้างพังทลายของดินเป็นดินทราย และการตัดไม้ทำลายป่า	- ส่งเสริมการทำนาหว่านมาหยอดในช่วงต้นฤดูหรือปลายเดือน มิ.ย. – ก.ค. - ปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยแทนการทำนา เช่น การปลูกพืชไร่อายุสั้น พืชไร่อายุยาวหรือสร้างสวนไม้ผล – ไม่ยืนต้น หรือทำกิจกรรมด้านปศุสัตว์ - สนับสนุนงบประมาณในการขุดสระน้ำขนาดเล็กในไร่นา - จัดหางบประมาณขุดบ่อบาดาลเพื่อการเกษตรในไร่นา ส่งเสริมการจัดทำไร่นาสวนผสม - จัดหางบประมาณเพื่อการก่อสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่มีอยู่เดิมให้สามารถจุน้ำให้ได้ปริมาณมากเพียงพอ - ดำเนินการขุดลอกลำห้วยตามธรรมชาติที่มีอยู่เดิมพร้อมทั้งสร้างฝายน้ำล้นเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในยามขาดแคลน - ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกและไม้ไผ่เพื่อป้องกันการพังทลายของดิน - ปลูกจิตสำนึกให้รู้จักบำรุงรักษาดูแลซ่อมแซมแหล่งน้ำสาธารณะให้เป็นสมบัติของตนเองและหมู่บ้านเพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน
๒. สภาพดินเสื่อมคุณภาพ	- ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน - เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวเป็นเวลานาน	- จัดการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ - ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น พืชตระกูลถั่วก่อนทำการปลูกข้าว
๓. ศัตรูพืชระบาด	ชนิดศัตรูข้าวที่พบ - แมลง - หนอนกอ - เพลี้ยไฟ - เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล	- ถ่ายทอดความรู้เรื่องแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ - หมั่นสำรวจตรวจนับศัตรูข้าวในแปลงนาอยู่เสมอ

ตารางที่ ๒๘ ปัญหาการผลิตข้าว (ต่อ)

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
๔. ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ	- ผลผลิตของเกษตรกรออกสู่ท้องตลาดพร้อมกัน	- ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดการต่อรองในด้านราคา - สนับสนุนการเข้าร่วมตามนโยบายประกันราคาข้าวเปลือกของรัฐบาล - จัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตร - จัดหางบประมาณสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรทำนาสำโรงเพื่อจัดทำโครงการรับซื้อข้าวเปลือกแก่สมาชิก - ส่งเสริมกิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว - ส่งเสริมกิจกรรมการปลูกพืชอื่นทดแทนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมโดยนำเสนอทางเลือกที่ดีกว่า เช่น การปลูกอ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
๕. ต้นทุนการผลิตข้าว	๑. ค่านิยมเปลี่ยนไปจากเดิม ๒. ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ๓. ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น ๔. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงมีราคาแพง	- ปลูกฝังค่านิยมของคนรุ่นใหม่ให้รู้คุณค่าทางประเพณี เช่น ประเพณีลงแขก ลงแขกโดยกลุ่มกิจกรรม - รวมกลุ่มการซื้อปัจจัยการผลิต - ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี - ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตข้าวอินทรีย์ - รัฐควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

ตารางที่ ๒๙ ปัญหาการผลิตอ้อยโรงงาน

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
ต้นทุนการผลิตสูง	- ค่าแรงงานสูง - เสียค่าขนส่งแพงเนื่องจากอยู่ไกลโรงงาน - ปัจจัยการผลิตสูง - ค่าท่อนพันธุ์แพง - อ้อยเกิดโรคระบาดทำให้ผลผลิตต่ำและค่า CCS ต่ำ - หนูระบาดในแปลงปลูกอ้อย	- มีการรวมกลุ่มปลูก - ตั้งจุดรับซื้อใกล้แหล่งผลิต - ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยพืชสด - ใช้ท่อนพันธุ์ที่มีอยู่ - แช่พันธุ์อ้อยในน้ำปกติ ๒๔ ชั่วโมง - กำจัดโดยวิธีกล

ตารางที่ ๓๐ ปัญหาการผลิตมันสำปะหลัง

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
ราคามันสำปะหลังไม่คงที่	- ผลผลิตออกมาสู่ท้องตลาดมีมาก	- ปลูกพืชหลากหลายชนิดในรูปแบบการจัดทำไร่นาสวนผสม - ลดพื้นที่การปลูกลงโดยส่งเสริมให้ปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น อ้อย เป็นต้น - ลดต้นทุนการผลิตลง เช่น ใช้แรงงานที่มีอยู่ในครอบครัวแทนการจ้างแรงงาน
ผลผลิตมันสำปะหลังตกต่ำ	- ดินเสื่อมคุณภาพ - สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม	- ควรแนะนำให้เกษตรกรปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด - ปลูกพืชหมุนเวียน - กำหนดช่วงปลูกให้เหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ ปัญหาการปลูกหม่อน

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
ปลูกหม่อนแตกยอดไม่เจริญเติบโต	- ใช้ท่อนพันธุ์แก่หรืออ่อนเกินไป - ปลูกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล - ความชื้นในดินไม่เพียงพอ	- ควรใช้ท่อนพันธุ์ที่อายุ ๘ – ๑๒ เดือน - แนะนำให้ปลูกต้นฤดูฝนและช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน
หม่อนเป็นโรครากเน่า	- ไม่ทราบสาเหตุ	- ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกหม่อนพันธุ์พื้นเมืองในบริเวณที่มีปัญหา เช่น หม่อนไผ่ หม่อนสร้อย หม่อนตาดำ - ขยายพันธุ์โดยวิธีติดตา - ใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน
หม่อนเป็นโรคใบหยิก	- เกิดจากแมลงทำลาย เช่น เพลี้ยต่างๆ - อยู่ในช่วงแล้งและฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม	- รณรงค์ให้มีการตัดแต่งกิ่งให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ - ใช้สารเคมีพวกมาลาไธออน ๕๗% เซฟวิน ๘๕ พ่นตามอัตราที่แนะนำ กรณีใช้สารเคมีให้เกษตรกรงดการเก็บใบหม่อนไปเลี้ยงไหมโดยเด็ดขาด

ตารางที่ ๓๑ ปัญหาการปลูกหม่อน (ต่อ)

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
สภาพดินเป็นดินทรายไม่เหมาะแก่การปลูกหม่อน	- ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ อินทรีย์วัตถุมีน้อย - เกิดจากการชะล้างพังทลายของดิน	- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยชีวภาพ - ถ่ายทอดความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ - ปลูกพืชวางแนวระดับ - เปลี่ยนกิจกรรมจากการปลูกพืชเป็นการเลี้ยงสัตว์ เช่น ปลูกหญ้า เลี้ยงโค กระบือ เป็นต้น

ตารางที่ ๓๒ ปัญหาการเลี้ยงไหม

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
ไหมเป็นโรค	- ไม่มีโรงเลี้ยงไหม - โรงเลี้ยงและอุปกรณ์ไม่สะอาด - เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามหลักวิชาการเลี้ยงไหม - ใบหม่อนที่นำมาเลี้ยงไหมติดเชื้อจากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ	- สร้างโรงเลี้ยงไหมแบบเอกเทศ - อบฆ่าเชื้อโรคในโรงเลี้ยงไหมและล้างทำความสะอาดอุปกรณ์การเลี้ยงไหมด้วยสารเคมี เช่น ฟอร์มาลีน คอรีน ด่างทับทิม ก่อนการเลี้ยงไหมทั้งไหมวัยอ่อนและวัยแก่ - ก่อนทำการเลี้ยงไหมทุกครั้งผู้เลี้ยงจะต้องทำความสะอาดร่างกายเปลี่ยนเสื้อผ้า รองเท้าทุกครั้ง - โรงเลี้ยงไหมควรอยู่ห่างจากที่ชุมชนเพื่อหลีกเลี่ยงควันไฟและสารพิษต่างๆ - แปลงหม่อนควรอยู่ใกล้ๆ โรงเลี้ยงไหม - วัสดุที่ใช้เลี้ยงไหมควรแยกต่างหาก - ควรใช้แกลบเผา ปูนขาว สารเคมีโรยตัวไหม เพื่อป้องกันโรค
ผู้เลี้ยงไหมมีอายุมาก	- คนในครอบครัวมีแต่วัยแรงงาน ไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ - การทำอาชีพเสริมด้านหัตถกรรมในท้องที่ปัจจุบันวัยแรงงานให้ความสนใจน้อย	- ควรให้มีหลักสูตรการเรียน การสอน ในท้องถิ่นด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทำหัตถกรรมจากเส้นใยไหม

ตารางที่ ๓๓ ปัญหาการเลี้ยงโคเนื้อ-กระบือ

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
ปัญหาขาดอาหารเพื่อเลี้ยงในช่วงฤดูแล้ง	- เกษตรกรเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง โดยไม่กำหนดพื้นที่แน่นอน - ไม่มีแปลงหญ้าในการเลี้ยงสัตว์	- แนะนำให้เกษตรกรจัดทำแปลงหญ้าใช้เลี้ยงสัตว์ปลูกหญ้าพันธุ์ดีที่มีธาตุอาหารสูง สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำแปลง - เมื่อสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว แนะนำให้เกษตรกรรู้จักเก็บฟางข้าวไว้ให้สัตว์ได้กินในช่วงขาดแคลน

๓. การจัดทำ TOWS Matrix

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของตำบลสันป่าตอง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลนาเชือกใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานดังนี้

ตารางที่ ๓๔ หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis

ปัจจัยภายใน / ปัจจัยภายนอก	**จุดแข็ง (Strengths : S)**	**จุดอ่อน (Weaknesses : W)**
	๑. พื้นที่บางหมู่บ้านมีแหล่งน้ำธรรมชาติ / หนองน้ำ , สระน้ำ ๒. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง ๓. มีวัฒนธรรมอันดีงาม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมาก ๔. เกษตรกรมีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง ๕. มีกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง เป็นกลุ่มเป้าหมายส่งเสริมได้	๑. พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ๒. ไม่มีระบบชลประทานที่ทั่วถึง ๓. ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร ๔. ขาดแคลนพันธุ์ดีในการเพาะปลูก ๕. ขาดอำนาจต่อรองเรื่องราคา ๖.เยาวชนขาดความรักต่ออาชีพการเกษตร ๗. ชุมชนขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ๘. ผลผลิตยังไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน
โอกาส (Opportunities : O) ๑.มีแหล่งรับซื้อผลผลิต ๒.มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ ๓. การสร้างเศรษฐกิจพอเพียง ๔. พัฒนาสินค้าบางชนิด เช่น ผ้าไหม ให้เป็นสินค้าโอทอป (OTOP) ๕. มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่	**SO กลยุทธ์เชิงรุก** ๑. ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๒. ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า)	**WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข** ๑. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ๒. ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร ๓. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ฯ
อุปสรรค (Threats : T) ๑. ภัยธรรมชาติฝนแล้ง/น้ำท่วม ๒. ภาระหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น ๓. วัฒนธรรมภายนอกมีสิ่งยั่วยุให้จริยธรรมเสื่อมถอย/ค่านิยมของเกษตรกรเปลี่ยนไป ๔. หน่วยงานงบประมาณในท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อย ๕. ราคาสินค้าทางการเกษตรไม่แน่นอน	**ST กลยุทธ์ป้องกัน** ๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง	**WT กลยุทธ์เชิงรับ** ๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๓.๒ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๑.๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

๒.๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

๒.๒ ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร

๒.๓ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

๔.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

บทที่ ๓
ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ ปศุสัตว์/ ประมง)

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/ เป้าประสงค์

- พัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP หรืออินทรีย์
- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐
- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์ที่ ๔ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๑.๒ มันสำปะหลัง

๑) เป้าหมาย/ เป้าประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐
- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารพันธุ์มันสะอาด

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์ที่ ๔ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/ กลุ่ม/ องค์กร

๑.๒.๑ YSF

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- YSF มีองค์ความรู้ ความสามารถถ่ายทอดความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้

- YSF มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการดำเนินการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในทุกด้าน

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/ กลุ่มยุวเกษตรกร/YSF

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/ เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๓ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑) เป้าหมาย/ เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพให้ได้คุณภาพมาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

- เสริมองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิตการเกษตร เศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๔ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/ เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของแปลงใหญ่ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของแปลงใหญ่ให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๕ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑) เป้าหมาย/ เป้าประสงค์

- พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาเกษตรกรต้นแบบให้มีองค์ความรู้ และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ที่ดิน

๑) เป้าหมาย/ เป้าประสงค์

- ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่เกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓.๒ แหล่งน้ำ

๑) เป้าหมาย/ เป้าประสงค์

- พัฒนาแหล่งน้ำการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ให้เกิดความยั่งยืนด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/ วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

****

ตารางที่ ๓๕ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนาการผลิตสินค้า	๑. โครงการ ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์	พัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร อินทรีย์	๑ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย	ม.๒	๑. ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิต	๑ กลุ่ม	๔๐๐,๐๐๐	๑ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	๑ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	๑ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	๑ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	สนง.เกษตรอำเภอนาเชือก, อบต.สันป่าตอง
พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๑. โครงการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการเกษตร และส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายการดำเนินการเกษตรกรรุ่นใหม่	เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการเกษตร และส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายการดำเนินการ	YSF ๒๐ ราย	ม.๑- ม.๑๒	๑. ถ่ายทอดความรู้/ศึกษาดูงานการแปรรูปสินค้าเกษตร ๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิต	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐	๒๐ ราย	๒๐,๐๐๐	สนง.เกษตรอำเภอนาเชือก, อบต.สันป่าตอง
	๒. โครงการ พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	เพื่อพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	๑ ศูนย์	ม.๕	สนับสนุนปัจจัยการผลิต	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	สนง.เกษตรอำเภอนาเชือก, อบต.สันป่าตอง

ตารางที่ ๓๕ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนาพื้นที่ทรัพยากรการเกษตร	๑. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง	เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่เกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้	๑๒๐ ราย	ม.๑–ม.๑๒ หมู่ละ ๑๐ ราย	๑. การถ่ายทอดความรู้ตาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิตพืชผัก/ผลไม้/พันธุ์สัตว์ และพันธุ์ปลา	๑๒๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	๑๒๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	๑๒๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	๑๒๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	๑๒๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	สนง.เกษตรอำเภอนาเชือก, อบต.สันป่าตอง
การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์	๑. โครงการ ส่งเสริมการพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร	เพื่อพัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้ได้คุณภาพมาตรฐาน มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด	๕ กลุ่ม ที่มีศักยภาพ	ม.๑–ม.๑๒	๑. ถ่ายทอดความรู้/ศึกษาดูงานการแปรรูปสินค้าเกษตร ๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิต	๕ กลุ่ม	๔๐๐,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๔๐๐,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๔๐๐,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๔๐๐,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๔๐๐,๐๐๐	สนง.เกษตรอำเภอนาเชือก, อบต.สันป่าตอง

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง.๒๕๖๗. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม.**จำนวนประชากรในอำเภอนาเชือก.** กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์) ปี ๒๕๖๗

กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๖๒ **รายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย** แหล่งที่มา : http://air๔thai.pcd.go.th/webV๒/station.php?station=๔๖t

กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์) ปี ๒๕๖๗

กรมส่งเสริมการเกษตร. **แหล่งน้ำในอำเภอนาเชือก**แหล่งที่มา : http://ssmap.doae.go.th/ssmap/

กรมส่งเสริมการเกษตร. ระบบฐานข้อมูลเกษตรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๗ แหล่งที่มา : http://farmer.doae.go.th/farmer/report_all

กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์) ปี ๒๕๖๗

กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์) ปี ๒๕๖๗

กรมชลประทาน. **ข้อมูลโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยค้อ ปี ๒๕๖๗** แหล่งที่มา : http://mahasarakham.rid.go.th/content๘.htm

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๗. **รายงานผลการวาดแปลง** แหล่งที่มา : http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๗. **ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร** แหล่งที่มา : https://production.doae.go.th/

สำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาสีชมพู.๒๕๕๓. **พื้นที่ถือครองของประชากรอำเภอสีชมพู.** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๒. **ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๒) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม.** แหล่งที่มา : http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries๑๕.html

แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก Agri-map ปี ๒๕๖๗ แหล่งที่มา : https://agri-map-online.moac.go.th/

แผนที่ตั้งอบต.สันป่าตอง google mab ปี ๒๕๖๗ https://www.google.co.th/maps/place

ภาคผนวก

โครงการ ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

๑. หลักการและเหตุผล

ตามที่ภาครัฐได้เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของประเทศไทย และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ๒๐ ปี ระหว่างปี ๒๕๖๐ ถึง ปี ๒๔๗๙ โดยน้อม เอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่ และใช้ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชบรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการ ดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับรายได้ของประชาชน แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิต ภาคเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อนำไปสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ของประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทร เทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ ก็ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ที่จะสานต่อโครงการพระราชดำริของพระราชบิดา เพื่อ ช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เกษตรกรในตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีอาชีพหลัก คือการทำเกษตรกรรม ซึ่งข้าวเป็นพืชหลักในการทำการเกษตรของตำบล ในพื้นที่ตำบลมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อร่วมพัฒนารูปแบบการผลิต การตลาดข้าว แต่เนื่องจากสมาชิก ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุซึ่งการทำการผลิตข้าวนั้นเป็นไปได้ด้วยความลำบาก ในการผลิต การรักษาคุณภาพผลผลิต จึงจำเป็นอย่างมากในการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่นำมาใช้เพื่อลดปัญหา การขาดแคลนแรงงาน และลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตเมล็ดพันธุ์ในการทำนาแต่ละฤดูการผลิต

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม การจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้ในระบบการผลิตข้าว จะทำให้กลุ่มเกษตรสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความหลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม/ชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อที่จะพัฒนาและต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน การแปรรูป การสร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด รวมไปถึงการสร้างโอกาสในการเพิ่มคุณภาพผลผลิต ผลตอบแทนจากการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมั่งคั่งและยั่งยืนสืบไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ

๒. เพื่อผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดได้

๓. เพื่อพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๓. เป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่มีศักยภาพ จำนวน ๑ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนตุลาคม ๒๕๖๘ – เดือนกันยายน ๒๕๖๙

๕. พื้นที่ดำเนินการ

๑. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๒ บ้านตำแย ตำบลสันป่าตอง

๖. กิจกรรม

๑. ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิต

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ขั้นเตรียมการ

- ประชุมกลุ่มเกษตรกร เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม และหาความต้องการพัฒนาร่วมกัน

๒. ขั้นดำเนินงาน

- จัดทำแผนงานโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ
- แต่งตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ
- อบรมให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ศึกษาดูงาน
- จัดซื้อ/สนับสนุนปัจจัยการผลิต

๓. ประเมินผลการดำเนินงาน

– ให้มีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการทุกเดือน

๘. งบประมาณ

๑. จัดซื้อเครื่องคัดแยกและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท
๒. จัดซื้อกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๕๐๐ใบ/กลุ่ม	เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๓. จัดซื้อเครื่องเย็บกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๔. จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ จำนวน ๔,๐๐๐ กระสอบๆ ละ ๖๕๐ บาท	เป็นเงิน ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท
๔. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๑๐๐ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๒ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
จำนวนงบประมาณรวมทั้งสิ้น	เป็นเงิน ๔,๐๑๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ

๒. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

๓. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถมีศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๑๐. ผู้รับผิดชอบ

ประธานวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการ